

Μοντέλα λήψης επαγγελματικών αποφάσεων

Στόχοι ενότητας

- Να προσδιοριστεί η έννοια της λήψης απόφασης
- Να περιγραφεί η διαδικασία λήψης απόφασης
- Να συζητηθούν κριτικά τα μοντέλα λήψης αποφάσεων

Επαγγελματικός προσανατολισμός

Οι έφηβοι αναγκάζονται να αναπτύξουν, με έναν γρήγορο ρυθμό, την επαγγελματική τους ωριμότητα, διερευνώντας διαφορετικές επιλογές σταδιοδρομίας και επιδιώκοντας να εκπληρώσουν τα περισσότερα καθήκοντα της επαγγελματικής τους ανάπτυξης, προκειμένου να επιβάλλουν νόημα και κατεύθυνση στην επαγγελματική τους συμπεριφορά.

Ωστόσο, είναι απαραίτητο να αντιλαμβάνονται τους παράγοντες που διαμορφώνουν τη νέα, πολύπλοκη, εργασιακή πραγματικότητα, ώστε να είναι ικανοί να διαχειρίζονται τα διλήμματα και τις προκλήσεις που συνεπάγεται η λήψη επαγγελματικών αποφάσεων αναζητώντας ταυτόχρονα, έναν εργασιακό τρόπο ζωής που διαφοροποιείται ουσιαστικά από το παραδοσιακό πρότυπο

Στον επαγγελματικό προσανατολισμό

Το Προφίλ (ιδιαίτερα χαρακτηριστικά) λήψης απόφασης δίνει τη δυνατότητα στον σύμβουλο επαγγελματικού προσανατολισμού να εκτιμήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τον μαθητή κατά τη λήψη απόφασης, ώστε να:

- προσαρμόσει την ατομική συμβουλευτική στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μαθητή (π.χ. τι κάνεις με έναν μαθητή που χαρακτηρίζεται από αναβλητικότητα στη λήψη αποφάσεων;)
- διευκολύνει το μαθητή να αποφασίζει με βάση τον τρόπο που ανταποκρίνεται στην προσωπικότητα και τις δυνατότητές του
- βοηθήσει το μαθητή να διαχειρίζεται τους σύνθετους παράγοντες που αναδεικνύει το προσωπικό, εργασιακό, κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον
- αντιμετωπίζει το μαθητή ολιστικά, ως μια συνολική συνάρτηση των παραγόντων εσωτερικών και εξωτερικών που προσδιορίζουν την επαγγελματική του ανάπτυξη και επιλογή
- βοηθήσει το μαθητή και να ενδυναμώσει την ικανότητά του, στη λήψη εύστοχων και ευέλικτων αποφάσεων

Λήψη αποφάσεων : ορισμός

Η λήψη αποφάσεων στην επιλογή επαγγέλματος θεωρείται, όλο και περισσότερο, μια πολυδιάστατη και σύνθετη διαδικασία (Gaffner & Hazler, 2002).

Η λήψη επαγγελματικών αποφάσεων περιλαμβάνει τόσο την επιλογή επαγγέλματος, όσο και τη δέσμευση στην επιλογή αυτή και τις ενέργειες υλοποίησής της, ενώ "αγγίζει" τις υποκειμενικές και συναισθηματικές πλευρές της προσωπικότητας του ατόμου.

Γενική θεωρία λήψης απόφασης

Στην κατάσταση λήψης απόφασης υπάρχει (Κάντας & Χατζή, 1991, Δημητρόπουλος, 2003):

- Το άτομο που πρόκειται να αποφασίσει
- Η ανάγκη ή η υποχρέωση λήψης απόφασης
- Πλαίσιο λήψης απόφασης
- Ορισμένες πληροφορίες (εσωτερικές ή εξωτερικές)
- Η νοητική επεξεργασία δύο ή περισσότερων λύσεων
- Το ζύγισμα των πιθανών αποτελεσμάτων

Διαδικασία λήψης αποφάσεων

Για πολλούς, η λήψη αποφάσεων αποτελεί μια πολυδιάστατη διαδικασία:

- α) ξεκινά με τον καθορισμό των επιθυμητών στόχων
- β) περιλαμβάνει την αναγνώριση και αξιολόγηση διάφορων εναλλακτικών επιλογών,
- γ) την επιλογή και το σχεδιασμό συγκεκριμένων ενεργειών,
- δ) την εφαρμογή τους,
- ε) την αξιολόγηση των συνεπειών,
- στ) την ανατροφοδότηση αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης επιλογής(Klaczynski, Byrnes & Jacobs,2001).

Μοντέλα λήψης επαγγελματικών αποφάσεων

Τα μοντέλα λήψης αποφάσεων είναι πιο εστιασμένα στον τρόπο με τον οποίο το άτομο συμπεριφέρεται, όταν παίρνει αποφάσεις, και ταξινομούνται:

Στα περιγραφικά, τα οποία εστιάζουν στην περιγραφή του τρόπου με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις ,και

Στα κανονιστικά, τα οποία εστιάζουν στο πώς πρέπει να λαμβάνονται οι αποφάσεις, ώστε να επιτυγχάνεται μεγιστοποίηση της ωφέλειας (Κωσταρίδου-Ευκλείδη,1997).

Θεωρία λήψης αποφάσεων του Hilton (1962)

Αν μεταξύ δύο σκέψεων του ατόμου υπάρχει δυσαρμονία ή νοητική ασυνέπεια, τότε ανατρέπεται η νοητική ισορροπία στο άτομο, πράγμα που θέτει αυτόματα σε λειτουργία τους μηχανισμούς αποκατάστασης της ισορροπίας (Δημητρόπουλος, 1999).

Καθοριστικός παράγοντας στη λήψη επαγγελματικής απόφασης είναι η επιθυμία αποκατάστασης της νοητικής ισορροπίας.

Θεωρία του Gelatt (1962)

Κατά τον Gelatt (1967), κάθε κατάσταση απόφασης εμπεριέχει οπωσδήποτε δύο στοιχεία:

- 1) υπάρχει ένα άτομο το οποίο και πρέπει να λάβει μια απόφαση και 2) υπάρχουν τουλάχιστον δύο εναλλακτικές κατευθύνσεις μεταξύ των οποίων πρέπει να μπορεί να επιλέξει.
- 2) Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η στρατηγική που χρησιμοποιείται για την επιλογή ή τις επιλογές ανάμεσα στις πιθανές λύσεις.
- 3) Τρία είναι τα στάδια της στρατηγικής αυτής:
 - Η εκτίμηση των πιθανοτήτων επιτυχίας για κάθε εναλλακτική λύση
 - Η εκτίμηση της σημασίας αυτών των αποτελεσμάτων για το άτομο
 - Η επιλογή της επιθυμητής πορείας.

Θεωρία των Kaldor & Zytowski (1969)

Στην προσπάθειά του το άτομο να επιλέξει μεταξύ των λύσεων, επηρεάζεται από δύο ομάδες παραγόντων μεταξύ των οποίων το κόστος και το καθαρό όφελος της κάθε επιλογής.

Είναι προφανής η επίδραση από την οικονομική επιστήμη. Κατα τον υπολογισμό μεταξύ κόστος και αποτελέσματος το άτομο προδίδει βαρύτητα και αξία στον κάθε παράγοντα, με βάση τις πληροφορίες που διαθέτει από τη μια πλευρά και τις προσωπικές αξίες και προσδοκίες από την άλλη.

Θεωρία των Vroom (1964)

Ο Vroom (1964) πρότεινε ένα μοντέλο λήψης επαγγελματικών αποφάσεων στο οποίο γίνεται διάκριση μεταξύ επαγγελματικής προτίμησης, επαγγελματικής επιλογής και επαγγελματικής κατάληξης. Η επαγγελματική προτίμηση έχει το μεγαλύτερο σθένος, η επαγγελματική επιλογή έχει τις μεγαλύτερες προδοκίες και η επαγγελματική κατάληξη έχει τις ρεαλιστικότερες πιθανότητες για επιτυχία.

Το σθένος μιας εναλλακτική λύσης διαμορφώνεται από παράγοντες, αντιλήψεις και αξίες του ατόμου, ενώ οι προσδοκίες από αυτή είναι συνάρτηση των προσωπικών του εκτιμήσεων ως προς τα πιθανά αποτελέσματα.

Συμπεράσματα

Στη σύγχρονη εποχή τα άτομα θα πρέπει να λαμβάνουν συνεχείς και διαφορετικού τύπου αποφάσεις.

Ωστόσο απαιτείται ενεργός ρόλος του ατόμου κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης.

Απαιτείται το άτομο να αποκτήσει την αίσθηση του νοήματος πέρα από τη λήψη αποφάσεων.

Άσκηση :

Συζητήστε, στα πλαίσια της ομάδας την αιτία που σας οδήγησε να αποφασίσετε να φοιτήσετε στο πρόγραμμα ΕΠΠΑΙΚ της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.

Μπορείτε να σκεφτείτε τον τρόπο με τον οποίο λάβατε αυτή την απόφαση;